

360. Tatabánya, 52. sz. lelőhely

(Komárom-Esztergom megye) B, LT, Á

Az 1998. óta tartó feltárások folytatásaként a 2000. év folyamán 420 m² területet tártunk fel. Az összefüggő felületet 5×6, illetve 5×7 méteres szelvényekre osztottuk. Ez év folyamán is több korszakhoz köthető leletanyagot találtunk. A legkorábbi leletanyag és objektumok az urnamezős kultúrához köthető, cölöpvázás épületek nyomait találtuk, valamint több gödröt és egy kemence sütőfelületét. Valószínűleg ehhez a korszakhoz köthető egy félig földbe mélyített, kör alakú, ágasfás tetőszerkezetű objektum is. A HA C időszakhoz egy félig földbe mélyített, téglalap alakú objektum köthető, amelynek funkciója bizonytalan egy újkori vízvezeték fektetése miatt. Az Árpád-korhoz egy újabb földbe mélyített, rakott kőkemencés ház köthető, amelynek betöltéséből hullámvonal-köteg díszű kerámiatöredékek kerültek elő. Valószínűleg építési áldozat lehetett egy objektumhoz nem köthető, szájnnyílásával lefelé elhelyezett fazék.

A leleteket a Tatabányai Múzeumba helyeztük el.

LÁSZLÓ JÁNOS

361. Tápiószele, Kishomok-dűlő

(Pest megye) I

A Kossuth Múzeum lakossági bejelentést kapott, hogy az 1996 augusztusában a Külső-Mező 5. sz. tanya udvarán talált sírtól kb. 600 m-re ÉK-re levő földön szürke, korongolt edénytöredékeket találtak gödörösés közben, több mint 1 m mélységben. Az edénytöredékeket részben az eredeti helyükön hagyták, ahol humuszos talajban, rétegszerűen helyezkedtek el.

Augusztus 7-én helyszíni szemlét tartottam a lelőhelyen. A bejelentőnek a földje az Agrobot Int. Épületeitől 150–250 m-re É-ra ma is létező ÉK-DNy irányú földút-nak az ÉNy-i oldalán levő, térképen szőlő-gyümölcsös-ként szereplő, kb. 20 m széles parcellával azonos. A parcella kb. 1980-ig szőlő és gyümölcsös volt, utána kert és szántó. Az 1990-es évek elején vegyes fákkal, cserjékkel ültették be. A parcella DNy-i negyedénél 4–5 m átmérőjű kerek, vízzel teli tavacska van, aminek kiásásakor leletek nem kerültek elő. A parcella ÉK-i harmadában található az a gödör, melyben az edénytöredékeket találták.

A kb. 5 m átmérőjű kerek gödör É felé enyhén lejtős felszínű területen van. A cserepek a déli oldalban kerültek elő. A felszíni humuszréteg 55–60 cm vastag, fekete, kissé homokos; alatta világosbarna homokréteg húzódik 120–130 cm mélységig; ez alatt kb. 50 cm vastag fekete, kissé homokos humuszréteg található, majd legalul sárga agyag és a talajvíz. Az alsó humuszréteg tetejétől 5–8 cm-re mutatkoznak az edénytöredékek egymás mellett, részben egymáson fekvő, két rétegben. Körülbelül 30×30 cm-es felületen bontottam ki a töredékeket, rétegük K és D felé folytatódhat a gödöroldalban. Szürke, finoman iszapolt anyagú, korongolt, nagyméretű tárolóedény töredékei, közelükben beásásra utaló elszíneződést, kemény réteget nem tapasztaltam. Az

általam kibontott és a megtaláló által – még szemlémet követően is talált és átadott – töredékeket a ceglédi Kossuth Múzeumba szállítottam.

DINNYÉS ISTVÁN

362. Tárnok, Berki utca–Fűzfa utca

(Pest megye) B, V

Tárnokon a fenti két utca által határolt (hrsz.: 3301) területen öt házból álló lakóparkot szándékoztak építeni. Mivel a területen ismert régészeti lelőhely van (MRT 7. k. 31/14. lh.), ezért a beruházóval szerződést kötött a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága az építkezés földmunkái során előkerülő régészeti objektumok dokumentálására. Az 5183 m²-es építési területen humuszosítás nem történt, így csak a közművek és az épületek alapozási árkaiban jelentkező régészeti jelenségeket tudtuk dokumentálni.

Az építkezés 23 régészeti objektumot érintett, ezek részben házak, részben áldozati- és szemétgödrök. Az előkerült kerámia alapján a lelőhely a bronzkor végére, a vaskor elejére keltezhető. A kerámia mellett sok állatcsont is előkerült, ennek feldolgozását dr. Vörös István végzi.

A munka 2000 márciusa és szeptembere között zajlott, nagyobb szünetekkel. A feltárást a beruházó fedezte 200 000 Ft értékben.

MARÓTI ÉVA

363. Tihany, Óvár

(MRT 2. k. 45/13. lh.)

(Veszprém megye) B, V, LT?, Á

A Felsőóvári, Középsőóvári és Árpád utcákban 2000. október–december hónapokban folyt régészeti kutatás vízvezeték-építéshez kapcsolódva. A mintegy 450 m hosszú árokszakaszban bronzkori és vaskori házak, gödrök, beásások, sánccsészlet, Árpád-kori sánc kőpakolásának dokumentálására került sor.

Nagyobb mennyiségű bronzkori és vaskori kerámia, továbbá szövöszék-nehezék és (kelta?) bronzkorong, valamint néhány darab hullámvonalas kora Árpád-kori kerámia került be a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumba.

RAINER PÁL

364. Tiszalúc, Sarkad

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, R, Sza

2000-ben is folytattuk a Sarkad-ér partján fekvő középső újkőkori település feltárási munkálatait. Mivel e területen ma mezőgazdasági művelés folyik, ebben az évben csupán az egykori falu É-i és ÉNy-i szélén végezhattünk kutatásokat. A korábbi években itt az alföldi vonaldíszes kerámia kultúra cölöpszerkezetű házainak maradványait és temetkezéseit találtuk meg. Az első nagyobb (120 m²-es alapterületű) felületünket, a kézi erővel folytatott földkitermelés miatt, 4 m széles szelvények sorozatából alakítottuk ki. Ez a felszín 50 m-re volt a telepü-

lés újkőkori házeitől. Megállapíthattuk, hogy ezen a helyen már csupán a falu perifériális része volt, amit néhány cölöpnyom és szórványos cserépanyag jelzett. Itt befejezve a kutatásokat Ny-i irányba jelöltünk ki újabb szelvénytöréseket (amelyeknek az összes alapterülete 96 m² volt). E területen nagyobb mennyiségben rézkori (Bolerázi stílusú) cserepek és rendkívül szétszántott házaknak (legalább kettőnek) a nyomai voltak jelen. A paticsmaradványok minden valószínűség szerint egy újabb rézkori (java rézkor végi, boherázi) településre utalnak. Szerkezetükre, alakjukra utaló egyéb nyomokat (például cölöphelyeket) nem észleltünk. E háztól távolabb igen jellegzetes formájú (alul kiszélesedő) szarmata objektumok, valamint ugyanilyen korú cserepek és állatcsontok kerültek elő.

ORAVECZ HARGITA

365. Tiszatarján, Nemesi-földek
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, Sza

Tiszatarján, Nemesi-földek nevű határrész területének előzetes régészeti állapotfelmérése során a már működő kavicsbányától közvetlenül D-re, a Tiszatarján felé vezető műút jobb oldalán húzódó homokos dombvonulaton egy nagy kiterjedésű, őskorból és római császárkorból származó megtelepedés nyomaira bukkantunk. A lelőhely szinte teljesen lefedi a vizsgált területet, és mivel a bányabővítés erre a részre is vonatkozik, ezért a működési engedély kiadását erre a részre nem javasoltuk.

Koós JUDIT

366. Tiszaug, Homokbánya
(Bács-Kiskun megye) Sza, Á

A Felsőtéglai Bt. a tiszaugi híd építéséhez homokbányát nyitott a 44-es műút mellett, a hídtól kb. 1,5 km-re. Az engedélyezési eljárás során a múzeum jelezte, hogy a területen két régészeti lelőhely van, melyek feltárása után lehet a bányaművelést megkezdeni. Az időközben kialakult árvízveszély és a bevezetett vészhelyzet miatt még a régészeti feltárás előtt megkezdődött a homok kitermelése. Így megmenteni csak a földmunkák során előkerült objektumokat lehetett. Feltártunk 14 sírt, ebből 7 nyújtott csontvázas, megközelítőleg K-Ny-i tájolású, melléklet nélküli volt. Előkerült egy zsugorított, melléklet nélküli sír, valamint 6 kirabolt szarmata sír. Egy valószínűleg Árpád-kori ház átvágására kerülhetett még sor. A leletmentésen a múzeumi szervezet minden régésze és a régészeti osztály munkatársai vettek részt.

SOMOGYVÁRI ÁGNES

367. Tiszaug, Legyes-tanya
(Bács-Kiskun megye) U, N

2000 augusztusában kezdtük el a megelőző feltárást, mert a területen bányát nyitottak, az innét kitermelt földet a tiszaugi híd építéséhez használták fel.

A feltárás során az alföldi vonaldíszes kultúra emlékeit találtuk meg. Nagy számban kerültek elő edénytöredékek, kovapengék, kagylók. A leletanyag egy része gödrökből került elő, egy részét pedig kb. 40–50 cm-es mélységből elszórtan, objektumhoz nem köthetően találtuk meg. Előkerült egy ÉK-D-i tájolású zsugorított sír is. A területen egy népvándorlás kori házat és körárkot is feltártunk.

SOMOGYVÁRI ÁGNES

368. Tolnanémedi határa
(Tolna megye) Ő, Kö, I

A településen 1999. december 8-án végeztünk légi felderítést, 2000. március 7-én pedig terepbejárást.

Gyánti-földek: A már ismert lelőhelyen (Gyánt közepkori mezőváros) nagyszámú, jó minőségű leletanyagból gyűjtöttünk mintát, azonosítottuk a(z egyik?) templom maradványait téglá- és kőtöredékek, valamint embercsont-maradványok alapján. Ugyanitt egy kiszántott kőfalat is észleltünk. A légi felvételeken látható lineáris nyomok (telekhatárok és/vagy utak) a legintenzívebb leletszóródástól Ny-DNy irányban, a területet ÉK-DNy irányban átszelő dűlőúttól Ny-ra található, ahol szintén középkori cserepeket találtunk, de jóval kevesebbet.

Gyánti-földek-Vasúti hídfő: A vasúti töltés és a Kapos közt, ahol légi felvételen gödrök foltjai láthatók, őskori és középkori cserepeket találtunk, jórészt a Torma István 39. sz. lelőhelyét rejtő magaslaton, de néhányat az attól DNy-ra lévő légi fotós lelőhelyen is.

2000. június 22-én újabb légi felderítést végeztem a település fölött. Újabb felvételeket készítettem a Gyánti-földeken található lelőhelyekről.

Koma-sziget: Ismeretlen korú (késő középkor?, török kor?) település (?) gödörfoltjait regisztráltam.

Úrbéri-földek: Ismeretlen korú és eredetű foltokról, lineáris nyomokról készítettem felvételeket.

BERTÓK GÁBOR

369. Tornakápolna, Hely-föld
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő

A 2000. október 24. és december 31. között végzett terepbejárássunk során regisztráltuk a lelőhelyet, amely Tornakápolna határában, a településről Színpetribe vezető út mentén, egy dombtetőn terül el. A kis magánparcellákban a betakarítás után jártunk, viszonylag jó észlelési körülmények mellett kevés őskori kerámiát találtunk.

CZAJLIK ZOLTÁN

370. Tornaszentandrás, Telek-dűlő
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, Sza, A, Á

A 2000. október 24. és december 31. között végzett terepbejárássunk során regisztráltuk a lelőhelyet, amely a